

anh.

REM. Küsimusleht nr. 34. 1941.

Teadeteandja nimi Korrespondendi liikmekaardi nr.

Asukoht (khk., v., k., t.)

Postiaadress Saate kuupäev

Andmed saadud (nimi, vanus, elukutse, asukoht)

Tähelepanemiseks (enne täitmist läbi lugeda). Vastused palutakse kirjutada käesoleva küsimuslehe parempoolsele, tühjale veerule, vastava küsimuse kohta, kusjuures vastus varustatagu küsimuse numbri ja tarbe korral ka alanumbriga. Vastuste veerule märgitagu peale jaatava või eitava teate veel küsitava eseme või nähtuse rahvapärased nimed, kirjeldus ja muud tarvilikud seletused, mis teadete saatjal üldse öelda on. Pikemate seletuste puhul palutakse kasutada lisalehti.

Lubjapõletamine.

Küsimused.	Vastused.
1. Kas Teie ümbruskonnas leidub lubjaahjusid ja kas põletatakse või on põletatud lupja?	
2. Kas lubjaahjud kuuluvad üksikutele taludele või on omanikke enam? Kas mitme omaniku puhul piirdub kuuluvus väheste taludega või on tegu kogu külale kuuluva ettevõttega?	
3. Missugust asukohta peetakse lubjaahjule sobivamaks, kas tasast või künklikku maapinda ja missugustel põhjustel? Kas ahju asukoha valikul peetakse silmas ka ilmakaari?	
4. Missuguse põhikujuga lubjaahjusid tuntakse: ümmargusi, hoburauakujulisi, kandilisi? Võimalikult joonised! Missugustel põhjustel eelistatakse üht või teist põhikuju?	
5. Kas lubjaahjude seinad ehitatakse püstloodis, ülemises osas kallakuga sissepoole või koguni ahjule suure vaadi kuju andes? Joonis!	
6. Missugustest asjaoludest on tingitud lubjaahju suurus? Märkige lubjaahju tavalisemad mõõtmed!	
7. Missuguseid kiviliike peetakse sobivaiks lubjaahjude ehitamisel ja missugustel põhjustel?	
8. Missugust sideainet kasutatakse lubjaahjude ehitamisel: puhast savi, pottseppade poolt kasutatavat liivaga segatud savi või mõnda muud ainet?	
9. Kui paksud tuleb ehitada lubjaahju seinad ja mis asjaolud määravad seinte paksuse?	
10. Kust saadakse sobivat paasi lubjapõletamiseks? Kas selleks on olemas oma kivimurd? Kas kasutatakse ka lahtiselt esinevaid ja põldudest kokkukorjatud paetükke?	
11. Kas põletamisel eelistatakse värskelt murtud paasi või peetakse sobivamaks juba pikemat aega väljas olnud kivi ja missugustel põhjustel?	
12. Kas tehakse vahet lubjapõletamiseks sobivate ja mitesobivate paesortide vahel? Missuguste tunnuste põhjal (värv, toim jne.)?	
13. Kuidas kontrollitakse ahju korrasolekut enne põletamisele asumist? Millele tuleb siinjuures eriti tähelepanu pühendada?	

14. Kas lubjaks põletatav paas asetatakse ahju korrapäratult või on tarvilik silmas pidada mõnesugust erikorda kivide ladumisel, et tõsta tule mõju: näit. kivide asetamine ahju kindla korrapärasusega, püstteivaste kasutamine tõmbelõõride saavutamiseks jms.?

15. Kuidas saavutatakse ahjus tarvilik õõnesruum põletuspuude asetamiseks? Kas selle kuju ja ehitusviis erineb ahju suuruselt olenevalt?

16. Kas kasutatakse lubjapõletamisel tavalisi küttepuid, või tuleb selle jaoks lõigata eri puud?

17. Kui kaua vältab tavaliselt põletamistoiming? Missugused tegurid mõjustavad eriti selle kestvust? Missugused tunnused näitavad sobivat aega kütmise lõpetamiseks?

18. Kuidas toimub tule valvamine ühisahjudes? Kas selleks moodustatakse eri toimkonnad?

19. Kas esineb erilisi spetsialiste lubjapõletajaid, kellele see töö on peamiseks elatusalaks, ja kas need põletavad ainult oma ahjudes või vahel ka teiste ülesandel ja võõrastes ahjudes?

20. Kas lubjapõletamisele asudes on olnud tarvis silmas pidada aasta-aegu või toimub see iga kord vastavalt tarvidusele ja muust tööst vabamal ajal?

21. Kas lubjaahi tühjendatakse põletamistoimingu lõppedes otsekohe või jääb põletatud kivimaterjal sinna lühemaks või pikemaks ajaks seisma? Kas viimasel juhul on vajalik hoolitseda mõnesuguse kaitse eest ilmastikumõjude vastu ja mispärast?

22. Kuidas toimub lubjaahju tühjendamine? Kas ahju konstruktsioonis on selle jaoks ette nähtud eri kohad? Kas ahju tühjendamine peab teostatama korraga või mitmes järjus?

23. Kas tuntakse mõnda teistsugust lubjapõletamisviisi, kus pole vajalik vastav eriseadeldis ahju näol (näit. puuriidal)? Kuidas see toimub?

24. Kas lubjapõletamist toimetatakse ainult oma tarbeks või ka turustamiseks? Kas lubja müük toimub otse ahjudest või on olemas erilised hoiupaigad suuremate lubjakoguste jaoks?

25. Kas lupja hoitakse alal ainult kustutamata seisukorras või ka kustutatult? Missuguseid lubjakustutamise menetlusi tuntakse?

26. Kas on teateid esimese lubjaahju ehitamisest Teie ümbruskonda? Millal?

27. Kas vanematel aegadel on esinenud mõisa poolt takistusi talupoegadele lubjapõletamiseks? Kas lubjapõletamist on ühendatud mõnesuguse teokoormisega?

E. P.

Eesti Rahva Muuseum

Vastused palume saata Riiklikule Etnograafilisele Muuseumile, Tartu, Raadi mõis.

Austavalt

Eesti Rahva Muuseum

RIIKLIK ETNOGRAAFILINE MUUSEUM